

UCHWAŁA Nr ...../...../24

RADY POWIATU GRAJEWSKIEGO

z dnia .....kwietnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Grajewskim na lata 2024-2028”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107), w związku z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Grajewskim na lata 2024-2028”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XL/200/21 Rady Powiatu Grajewskiego z dnia 23 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2026.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grajewskiego.

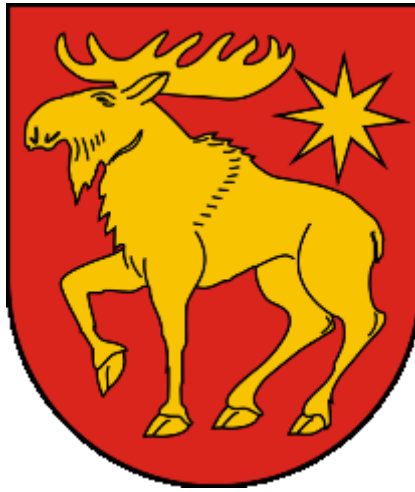
§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Rady Powiatu Grajewskiego

Grzegorz Gardocki

Załącznik
do uchwały Nr ....
Rady Powiatu Grajewskiego
z dnia .....kwietnia 2024 r.

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ W POWIECIE GRAJEWSKIM
NA LATA 2024-2028

Opracowanie:
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Grajewie
Zalewska Edyta

Grajewo, kwiecień 2024 r.

Spis treści

- I. Wstęp
- II. Charakterystyka powiatu
- III. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grajewskiego
- IV. Cele, założenia oraz adresaci Programu
- V. Harmonogram realizacji działań
- VI. Prognozowane efekty realizowanych działań
- VII. Źródła finansowania Programu
- VIII. Monitoring i sprawozdawczość

I. Wstęp

1. Przemoc domowa to bardzo istotny problem społeczny, który w wielu środowiskach niestety dalej jest traktowany jako temat wstydlivy, upokarzający, a informacje o tym zjawisku nie opuszczają „czterech ścian mieszkań”, w których często dochodzi do dramatów. Przemoc występuje we wszystkich warunkach społeczno-ekonomicznych i grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy też sytuacji materialnej.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) definiuje pojęcie przemocy domowej jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- 1) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
- 2) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
- 3) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
- 4) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
- 5) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

2. Najczęściej występujące formy przemocy to:

- 1) przemoc fizyczna - są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań, czy zasinień;
- 2) przemoc psychiczna - to umyślne działanie wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych;
- 3) przemoc seksualna - polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy;
- 4) przemoc ekonomiczna - to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy;
- 5) zaniedbanie - to działanie polegające na ciągłym niezaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc domowa nie jest zdarzeniem jednorazowym, a jej powstanie powoduje cykliczne powtarzanie się. W cyklu przemocy wobec bliskich obserwuje się trzy kolejno następujące po sobie fazy:

- faza narastającego napięcia - początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastające sytuacje konfliktowe, których przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.

- faza ostrej przemocy - następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej występuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc, czy złożyć skargę.

- faza miodowego miesiąca - to czas skruchy i okazywania miłości. Osoba stosująca przemoc zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynna i miła. Pozwala uwierzyć osobie doznającej przemocy, że będzie inaczej, że to się więcej nie powtórzy. Osoby doznające przemocy wierzą w zapewnienia osoby stosującej przemoc i wycofują wcześniejsze zeznania. Po jakimś czasie znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać. I nawet jeśli przed chwilą osoba doznająca przemocy była gotowa uciec, teraz zostaje.

3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Przepis art. 33 Konstytucji RP wskazuje ponadto, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym, zaś zgodnie z art. 72 Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Realizując obowiązek wynikający z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie, zwane dalej „PCPR”, opracowało Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Grajewskim na lata 2024-2028, zwany dalej „Programem”. Założenia Programu są spójne z założeniami Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 i jednocześnie skorelowane z lokalnymi potrzebami i dotychczasowymi działaniami zawartymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025. W Programie wskazano konieczność kontynuowania działań informacyjnych, profilaktycznych, specjalistycznej pomocy dla osób dotkniętych przemocą domową, a także prowadzenia terapii ze sprawcami.

Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie działań, mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową, realizację programów korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową, realizację programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc

domową, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc domową.

4. Działania ujęte w Programie realizowane będą w oparciu o obowiązujące akty prawne, a w szczególności:

- 1) Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. poz. 483 z późn. zm.);
- 2) ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- 3) ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.);
- 4) ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809);
- 5) ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151);
- 6) ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939);
- 7) ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r. poz. 177);
- 8) ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 107);
- 9) ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2024 r. poz. 145);
- 10) ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. z 2024 r. poz. 17);
- 11) ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 37);
- 12) ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571);
- 13) ustawę z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700 z późn. zm.);
- 14) uchwałę Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. poz. 1232);
- 15) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. poz. 1870);
- 16) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2023 r. w sprawie procedury postępowania Policji przy wykonywaniu przez pracownika socjalnego zapewnienia ochrony dziecka w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową oraz podejmowaniu decyzji o zapewnieniu tej ochrony (Dz.U. poz. 1807);
- 17) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej (Dz. U. poz. 1827);
- 18) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru pouczenia rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka, któremu pracownik socjalny zapewnił ochronę w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową (Dz. U. poz. 1159);
- 19) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. poz. 1163);
- 20) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz.U. poz. 1166);
- 21) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. poz. 1164);
- 22) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach (Dz. U. poz. 1158).

5. Zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

6. Ponadto do zadań powiatu z zakresu administracji rządowej dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- 3) opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;

- 4) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.

Dodatkowo zgodnie z art. 11b ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego organizujące placówki, o których mowa w art. 15a§ ust. 1 pkt 3 i 5 i art. 15ah ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji oraz art. 18g ust. 1 pkt 3 i 5 i art. 18h ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266 z późn. zm.), przekazują, z użyciem środków komunikacji elektronicznej, właściwym terytorialnie jednostkom organizacyjnym Policji i Żandarmerii Wojskowej aktualne dane teleadresowe tych podmiotów ze wskazaniem przedmiotu działalności.

II. Charakterystyka powiatu

Mapa podziału powiatu grajewskiego

Powiat grajewski-powiat w Polsce (woj. podlaskie) utworzony w 1999 r. w ramach reformy administracyjnej. W skład powiatu grajewskiego wchodzi 6 jednostek samorządowych:

- 1 gmina miejska (Grajewo),
- 2 gminy miejsko-wiejskie (Rajgród, Szczuczyn),
- 3 gminy wiejskie (Grajewo, Wąsosz, Radziłów).

Liczba ludności (dane z GUS Białystok, stan na 30.06.2023 r.):

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna w km ²	Ludność					
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem w wieku		
					przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
Powiat grajewski	967	44469	21942	22527	7972	26505	9992
Gmina miejska: Grajewo	19	20983	10057	10926	3747	12365	4871
Gminy miejsko-wiejskie: Rajgród Szczuczyn	207 115	4638 5768	2324 2900	2314 2868	727 1088	2801 3427	1110 1253
Gminy wiejskie: Grajewo Wąsosz Radziłów	308 118 200	5456 3311 4313	2801 1705 2155	2655 1606 2158	1079 587 744	3319 2007 2586	1058 717 983

Na terenie powiatu grajewskiego przeciwdziałaniem przemocy domowej zajmują się następujące instytucje:

- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej;

- gminne i miejska komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;
- PCPR;
- Komenda Powiatowa Policji w Grajewie;
- Prokuratura Rejonowa w Grajewie;
- Sąd Rejonowy w Grajewie;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grajewie;
- szkoły i placówki oświatowe;
- placówki służby zdrowia.

III. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grajewskiego

We wszystkich gminach powiatu grajewskiego zostały powołane Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Gminy opracowały i realizują Programy Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. Dzięki współpracy PCPR z Zespołami Interdyscyplinarnymi z powiatu grajewskiego, Komendą Powiatową Policji w Grajewie, Prokuraturą Rejonową w Grajewie oraz Sądem Rejonowym w Grajewie II Wydział Karny w Grajewie zebrano dane z okresu od 01.01.2020 r. do 31.12.2023 r., które posłużyły do zdiagnozowania problemu przemocy domowej w powiecie grajewskim.

Tabela nr 1. Ogólna liczba założonych „Niebieskich Kart”, które wpłynęły do Zespołów Interdyscyplinarnych.

Wyszczególnienie	Ogólna liczba założonych „Niebieskich Kart”			
	2020	2021	2022	2023
Miasto Grajewo	67	63	86	79
Gmina Grajewo	33	24	28	29
Gmina Szczuczyn	24	20	30	14
Gmina Radzilów	38	15	19	24
Gmina Wąsosz	15	12	22	17
Gmina Rajgród	21	13	13	12
RAZEM	198	147	198	175

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z powyższej tabeli, w latach 2020-2023 ogólna liczba założonych „Niebieskich Kart” była na zbliżonym poziomie. Spadek odnotowano w 2021 r. przy czym należy przyjąć, iż związane to było z epidemią SARS-CoV-2 i nie należy uznawać tego kryterium za miarodajne i mające wpływ na określenie ogólnych tendencji dotyczących analizy skali zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grajewskiego. W latach 2020 i 2021, rozwój epidemii i wprowadzanie różnych ograniczeń nie sprzyjał (z przyczyn często organizacyjnych) uruchamianiu procedur, w tym procedury „Niebieskie Karty”. Wzrost wszczętych procedur może wskazywać, że problem przemocy domowej jest nadal istotny, a jednocześnie społeczeństwo staje się coraz bardziej świadome tego problemu. Zwiększenie liczby procedur może wynikać z czynników, takich jak zwiększona świadomość społeczeństwa na temat przemocy, większa gotowość ofiar do zgłaszania przypadków oraz skuteczność działań podejmowanych przez służby i instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy.

Tabela nr 2. Ogólna liczba zakończonych „Niebieskich Kart”, które wpłynęły do Zespołów Interdyscyplinarnych.

Wyszczególnienie	Ogólna liczba zakończonych „Niebieskich Kart”		
	2021	2022	01.01.2023-31.10.2023
Miasto Grajewo	44	76	37
Gmina Grajewo	12	28	23
Gmina Szczuczyn	15	36	13
Gmina Radzilów	15	16	10
Gmina Wąsosz	21	16	9
Gmina Rajgród	17	16	16
RAZEM	124	188	108

Źródło: opracowanie własne

Liczba zakończonych "Niebieskich Kart" wzrosła ze 124 w 2021 r. do 188 w 2022 r., lecz spadła znacząco do 108 w okresie 01.01.2023 r.-31.10.2023 r.

Tabela nr 3. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” z podziałem na poszczególne rodzaje przemocy w powiecie grajewskim.

Gmina/Miasto	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”											
	2021				2022				01.01.2023-31.10.2023			
	P	F	S	E	P	F	S	E	P	F	S	E
Miasto Grajewo	72	41	0	4	83	48	1	2	91	19	0	9
Gmina Grajewo	7	17	0	0	14	17	0	0	25	10	0	4
Gmina Szczuczyn	23	12	0	0	36	19	1	0	12	7	0	0
Gmina Radzilów	15	6	1	0	18	10	0	0	12	10	0	0

Gmina Wąsosz	0	13	0	0	0	16	0	0	0	12	0	0
Gmina Rajgród	11	11	1	2	25	25	0	0	16	16	0	0

P – przemoc psychiczna F – przemoc fizyczna S – przemoc seksualna E – przemoc ekonomiczna

Źródło: opracowanie własne

Z danych w załączonej tabeli wynika, że spośród rodzajów przemocy domowej najczęściej występują i dominują: przemoc psychiczna i fizyczna, natomiast wartości przemocy seksualnej i ekonomicznej są stosunkowo niewielkie.

Tabela nr 4. Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej w powiecie grajewskim.

Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej												
Gmina/Miasto	2020			2021			2022			2023		
	K	M	m	K	M	m	K	M	m	K	M	m
Miasto Grajewo	brak danych			3	96	0	2	61	0	20	84	1
Gmina Grajewo	1	20	0	6	17	0	7	21	0	2	27	0
Gmina Szczuczyn	0	19	0	2	20	0	1	36	0	3	15	0
Gmina Radzilów	2	20	0	0	15	0	3	20	0	2	17	0
Gmina Wąsosz	0	12	0	0	12	0	0	17	0	0	17	0
Gmina Rajgród	1	9	0	0	7	2	0	10	2	1	14	1
RAZEM	4	80	0	11	167	2	13	165	2	28	174	2

Źródło: opracowanie własne

K – kobieta M – mężczyzna m – małoletni

Z danych w tabeli wynika, że osobami podejrzаныmi o stosowanie przemocy domowej w znaczącej przewadze byli mężczyźni (2020 r. - 80, 2021 r. - 167, 2022 r. - 165, 2023 r. - 174). Tendencję spadkową możemy zauważyć w 2020 r., od 2021 r. liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy wzrasta.

Tabela nr 5. Liczba osób doznających przemocy domowej w powiecie grajewskim.

Liczba osób doznających przemocy domowej												
Gmina/Miasto	2020			2021			2022			2023		
	K	M	m	K	M	m	K	M	m	K	M	m
Miasto Grajewo	65	14	64	90	12	96	96	66	55	93	32	86
Gmina Grajewo	17	5	2	26	19	20	37	19	20	22	7	0
Gmina Szczuczyn	18	4	19	23	5	14	33	25	29	19	11	23
Gmina Radzilów	18	6	4	15	1	2	16	7	2	13	5	2
Gmina Wąsosz	7	5	1	10	5	1	17	3	3	14	5	2
Gmina Rajgród	23	5	16	19	2	24	10	0	16	15	0	1
RAZEM	148	39	106	183	44	157	209	120	125	176	60	114

Źródło: opracowanie własne

K – kobieta M – mężczyzna m – małoletni

Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, że osobami doznającymi przemocy w szczególności były kobiety (2020 r. - 148, 2021 r. - 183, 2022 r. - 209, 2023 r. - 176), następnie osoby małoletnie (2020 r. - 106, 2021 r. - 157, 2022 r. - 125, 2023 r. - 114). Przemoc dotyka również mężczyzn, ale w mniejszym stopniu niż kobiety i małoletnich.

Tabela nr 6. Ogólna liczba osób korzystających z różnych form pomocy w powiecie grajewskim.

Wyszczególnienie	Ogólna liczba osób		
	2021	2022	01.01.2023 -31.10.2023
Miasto Grajewo	1283	1558	1277
Gmina Grajewo	616	618	501
Gmina Szczuczyn	328	291	263
Gmina Radzilów	414	416	419
Gmina Wąsosz	428	416	392
Gmina Rajgród	910	657	629
RAZEM	3979	3956	3481

Źródło: opracowanie własne

Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, że liczba osób korzystających z różnych form pomocy w powiecie grajewskim była na zbliżonym poziomie.

Tabela nr 7. Ogólna liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny na terenie powiatu grajewskiego w okresie 2021 r.-31.10.2023 r.

Wyszczególnienie	Ogólna liczba rodzin		
	2021	2022	01.01.2023-31.10.2023
Miasto Grajewo	28	29	25
Gmina Grajewo	12	12	13
Gmina Szczuczyn	6	6	0
Gmina Radzilów	11	12	9
Gmina Wąsosz	5	0	0

Gmina Rajgród	8	6	9
RAZEM	70	65	56

Źródło: opracowanie własne

Z analizy wynika, że w okresie 2021 r.-31.10.2023 r. widoczny jest spadek liczby rodzin objętych pomocą asystenta.

Tabela nr 8. Ogólna liczba szkoleń pracowników służb pomocy społecznej w zakresie przemocy domowej.

Wyszczególnienie	Ogólna liczba osób		
	2021	2022	01.01.2023-31.10.2023
Miasto Grajewo	13	5	19
Gmina Grajewo	0	0	7
Gmina Szczuczyn	0	1	7
Gmina Radziłów	4	0	3
Gmina Wąsosz	0	0	1
Gmina Rajgród	0	0	5
RAZEM	17	6	42

Źródło: opracowanie własne

W 2020 r. ze względu na stan pandemii była bardzo mała liczba prowadzonych szkoleń dla pracowników służb pomocy społecznej. Ogólna liczba szkoleń dla pracowników w zakresie przemocy domowej wzrosła znacząco od 2021 r. do 31.10.2023 r., co świadczy o większym zaangażowaniu w kształceniu kadry w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

Tabela nr 9. Liczba postępowań prowadzonych przez Komendę Powiatową Policji w Grajewie dotyczących przemocy domowej.

Komenda Powiatowa Policji w Grajewie			
	2021	2022	01.01.2023-31.10.2023
Liczba przeprowadzonych czynności sprawdzających	104	145	115
Liczba wszystkich prowadzonych postępowań w związku z przemocą domową	wszczęto 11 postępowań, w tym stwierdzono 8 czynów	wszczęto 14 postępowań, w tym stwierdzono 8 czynów	wszczęto 12 postępowań, w tym stwierdzono 5 czynów
Liczba zatrzymań w związku z przemocą domową	70	70	78
Liczba wydanych nakazów opuszczenia i zakazów zbliżania się do określonych osób w związku z przemocą domową	22	44	58 (w tym 3 zakazy kontaktowania się)

Źródło: opracowanie własne

Z analizy danych z Komendy Powiatowej Policji w Grajewie wynika, że w okresie od 2022 r. do 31.10.2023 r. wzrosła liczba działań sprawdzających i postępowań dotyczących przemocy domowej oraz wzrosła liczba nakazów i zakazów w celu ochrony ofiar wobec osób stosujących przemoc domową, które izolują sprawcę od rodziny.

Tabela nr 10. Liczba postępowań prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Grajewie dotyczących przemocy domowej.

Sąd Rejonowy w Grajewie II Wydział Karny			
Liczba orzeczonych w sprawach z art. 207 kk w związku z przemocą domową			
	2021	2022	01.01.2023 - 31.10.2023
kar pozbawienia wolności	4	1	1
warunkowych zawiesznień wykonania kary pozbawienia wolności	9	5	4
Liczba orzeczeń środków prawnych w sprawach z art. 207 kk			
	2021	2022	01.01.2023-31.10.2023
zakazu zbliżania się do określonych osób, miejsc	1	0	1
nakazu opuszczenia lokalu	1	0	0
udziału w oddziaływaniach korekcyjno -edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	3	1	1
zobowiązania do leczenia odwykowego	0	0	0

Źródło: opracowanie własne

Analiza danych uzyskanych z Sądu Rejonowego w Grajewie wskazuje, że liczba orzeczonych kar w sprawach związanych z przemocą domową, zwłaszcza kar pozbawienia wolności, zmniejszyła się z 4 w 2021 r. do 1 w 2022 r. i 1 w 2023 r. Liczba warunkowych zawiesznień wykonania kary pozbawienia wolności również zmniejszyła się z 9 w 2021 r. do 5 w 2022 r. i następnie do 4 w okresie od stycznia 2023 r. do października 2023 r. Jeśli chodzi o środki prawne, Sąd Rejonowy w Grajewie orzekł różnorodne środki, takie jak zakazy zbliżania się do określonych

osób czy miejsc, udział w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc oraz zobowiązania do leczenia odwykowego. Liczba orzeczeń w tych kategoriach jest stosunkowo niska, co może wskazywać na zróżnicowane podejście sądu do przypadków przemocy domowej, potwierdzające że sąd wybiera te środki ostrożnie i w oparciu o indywidualne okoliczności spraw.

Tabela nr 11. Liczba postępowań prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Grajewie dotyczących przemocy domowej.

Prokuratura Rejonowa w Grajewie			
Liczba orzeczonych kar w sprawach z art. 207 kk w związku z przemocą domową			
	2021	2022	01.01.2023-31.10.2023
kar pozbawienia wolności (bezwzględnej)	5	1	1
warunkowych zawieszonych wykonania kary pozbawienia wolności	9	5	8
Liczba orzeczeń środków prawnych w sprawach z art. 207 kk			
	2021	2022	01.01.2023-31.10.2023
zakazu zbliżania się do określonej osoby/miejsca	1	0	2
nakazu opuszczania lokalu	0	0	0
udziału w oddziaływaniach korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	2	0	1
zobowiązania do leczenia odwykowego	0	0	0
Postępowania			
	2021	2022	01.01.2023-31.10.2023
wszczęte postępowania przygotowawcze	16	20	15
postępowania przygotowawcze zakończone wydaniem postanowienia o umorzeniu	8	9	7
postępowania przygotowawcze zakończone skierowaniem aktu oskarżenia do sądu	12	16	5

Źródło: opracowanie własne

Analiza danych z Prokuratury Rejonowej w Grajewie pokazuje, że liczba orzeczonych kar w sprawach związanych z przemocą domową była różnorodna w poszczególnych latach, przy czym w 2021 r. było łącznie 5 kar pozbawienia wolności (bezwzględnych), w 2022 r. tylko 1, a od stycznia 2023 r. do października 2023 r. znów 1. Natomiast liczba warunkowych zawieszonych wykonania kary pozbawienia wolności wynosiła odpowiednio 9, 5 i 8 w tych latach. Jeśli chodzi o środki prawne, Prokuratura Rejonowa w Grajewie również stosowała różne środki, takie jak zakazy zbliżania się do określonych osób czy miejsc, udział w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc. Liczba orzeczeń w tych kategoriach wahała się w różnych latach, przykładowo, od stycznia 2023 r. do października 2023 r. zanotowano 2 zakazy zbliżania się oraz 1 udział w programach korekcyjno-edukacyjnych. W odniesieniu do postępowań przygotowawczych, liczba wszczętych postępowań, jak i ich zakończeń była także zróżnicowana w tych latach. Na przykład w 2022 r. było 20 wszczętych postępowań przygotowawczych, z których 9 zakończono wydaniem postanowienia o umorzeniu i 16 zakończono skierowaniem aktu oskarżenia do sądu.

Celem skutecznego eliminowania zjawiska przemocy domowej, należy objąć pomocą nie tylko osoby doznające przemocy, ale również osoby stosujące przemoc. W związku z tym w powiecie grajewskim prowadzony jest program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej.

Tabela nr 12. Program oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.				
	2020	2021	2022	2023
Liczba edycji programu	1	0	0	0
Liczba oświadczeń, które wpłynęły do PCPR	4	5	2	2
Liczba uczestników	3	0	0	0
Liczba osób, które ukończyły program	3	0	0	0

Źródło: opracowanie własne

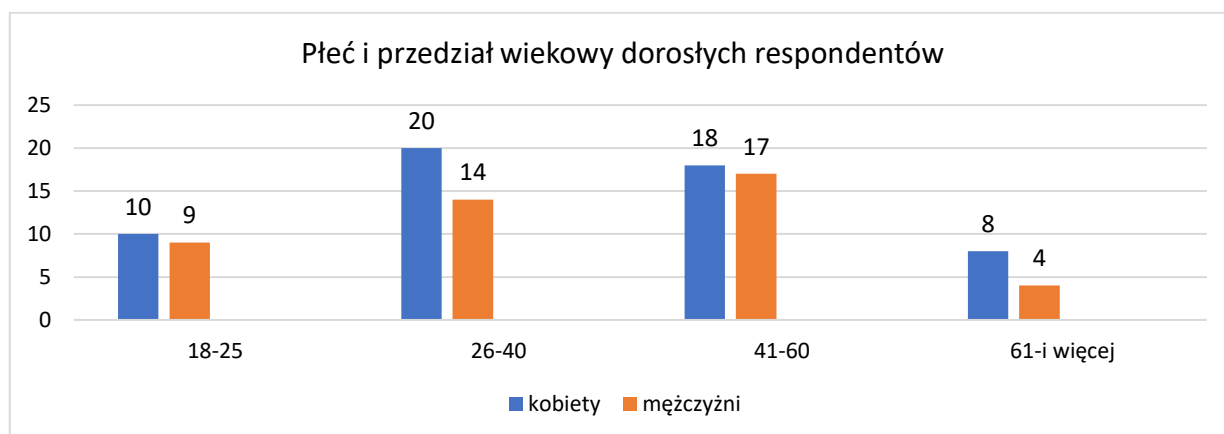
Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że w latach 2020-2023 odbyła się 1 edycja programu. W 2020 r. ze względu na bardzo małą liczbę osób chętnych do wzięcia udziału w programie, za zgodą Wojewody Podlaskiego, zajęcia prowadzone były w formie zajęć indywidualnych. Osoby, które ukończyły program, przez 3 lata poddawane są monitoringowi, sprawdzane czy sprawca powrócił do zachowań przemocowych. Z dokumentacji PCPR wynika, że sprawcy przemocy dzięki programowi nauczyli się rozwiązywać konflikty bez użycia przemocy, potrafią radzić sobie ze swoimi emocjami. Dlatego bardzo ważne w przeciwdziałaniu przemocy domowej są programy profilaktyczne i terapeutyczne.

Analiza przemocy domowej w środowisku lokalnym na terenie powiatu grajewskiego powstała także w oparciu o dane ilościowe, które zostały pozyskane od dorosłych mieszkańców powiatu. Głównym narzędziem badawczym

była ankieta, która zawierała 14 pytań ukierunkowanych na pozyskanie opinii w kwestii stanu wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej. Pytania były otwarte lub zamknięte.

W badaniu wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców powiatu – 56 kobiet i 44 mężczyzn. Głównie były to osoby z przedziału wiekowego 26-60 lat, co przedstawia poniższy wykres:

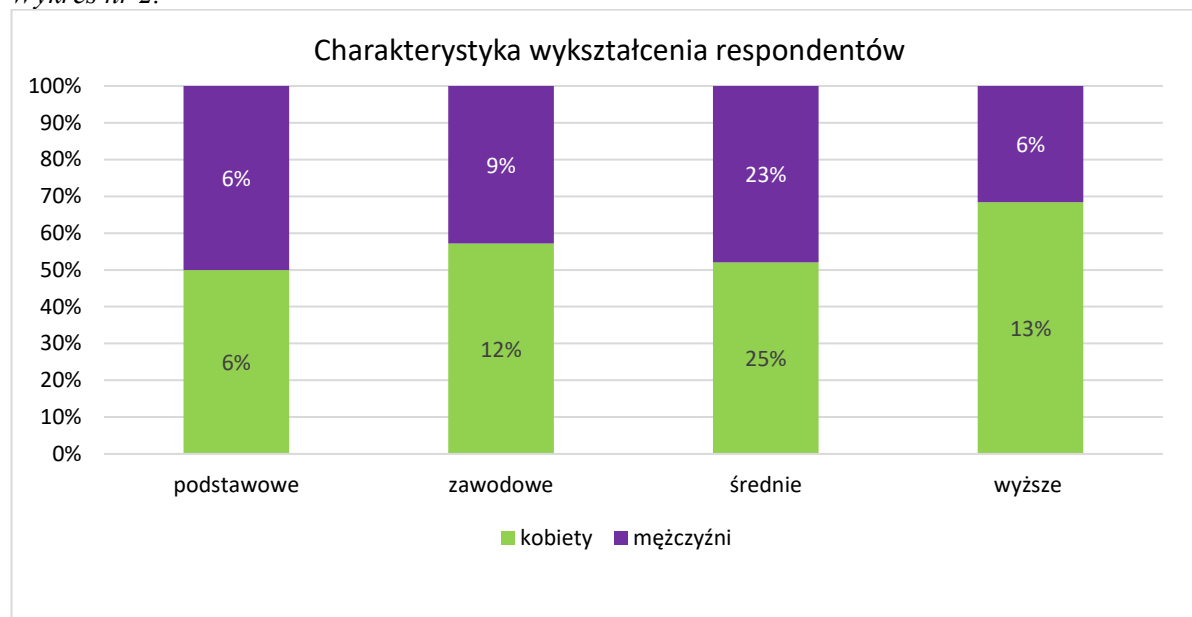
Wykres nr 1.

Źródło: opracowanie własne

Widoczna jest dysproporcja płci wśród respondentów (większa liczba kobiet niż mężczyzn). Nie musi to jednak przesądzać o braku wiarygodności zgromadzonych danych, ponieważ grupa mężczyzn w liczbie 44 nadal jest wystarczająco liczna. Analizując dane zgromadzone w ankiecie, należy jednak pamiętać, że mogą one silniej reprezentować opinie grupy kobiet w wieku 26-60 lat, gdyż stanowiły one spory odsetek wszystkich badanych. W badaniu wzięli udział mieszkańcy wsi (52 %) i mieszkańcy miasta (48 %), co oznacza, że stan wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej będzie dotyczył realiów zarówno wiejskich, jak i miejskich. Badani mieli głównie wykształcenie średnie i w grupie tej da się zaobserwować nadreprezentację kobiet. Wykształcenie respondentów z uwzględnieniem ich płci obrazuje poniższy wykres:

Wykres nr 2.

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując charakterystykę próby badawczej dorosłych mieszkańców można ocenić jako wystarczająco liczną i zróżnicowaną dla wyciągania wniosków interesujących z punktu widzenia stanu wiedzy społeczności powiatu grajewskiego na temat zjawiska przemocy domowej. Należy jednak pamiętać o lekkiej nadreprezentacji kobiet oraz o dominacji średniego i wyższego poziomu wykształcenia. Wykształcenie na poziomie wyższym i średnim może przekładać się na raportowany stan wiedzy, ponieważ często jest on związany z lepszą sytuacją finansową i bytową rodziny, co z kolei może się przekładać na rzadsze doświadczanie zachowań problemowych i dysfunkcyjnych.

W ramach niniejszej analizy mieszkańcy zostali zapytani, które z zachowań uważają za przemoc domową. Odpowiedzi kształtowały się następująco:

Tabela nr 13. Zachowania uważane za przemoc domową.

Lp.	Odpowiedź	%
1.	bicie	98
2.	szarpanie	86
3.	kopanie	85

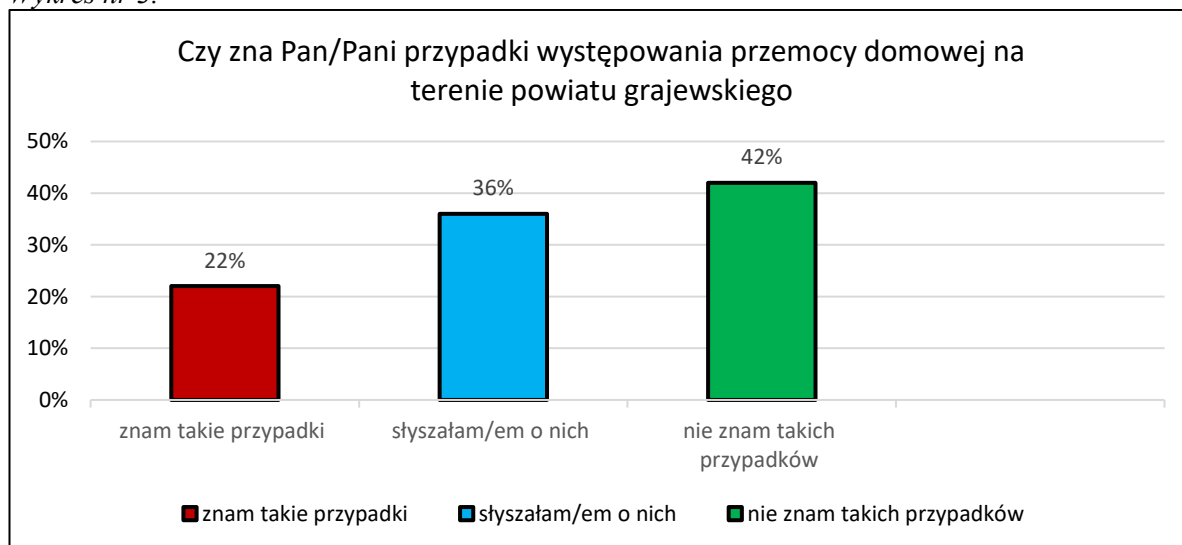
4.	policzkowanie	91
5.	duszenie	78
6.	popychanie	78
7.	obezwładnianie	76
8.	izolowanie	87
9.	wyzywanie	89
10.	ośmieszanie	85
11.	grożenie	90
12.	krytykowanie	74
13.	ograniczanie kontaktów	84
14.	kontrowanie	78
15.	poniżanie	87
16.	ograniczanie snu/pożywienia	82
17.	naruszanie intymności, zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych	83
18.	niszczenie mienia/ograniczanie prawa własności	83
19.	niełożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek	72
20.	niezaspokajanie potrzeb biologicznych, psychicznych i materialnych	71
21.	ograniczanie środków finansowych	73
22.	zaciąganie zobowiązań finansowych bez zgody osoby	66
23.	zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny	72
24.	wyzywanie, straszenie, ośmieszanie, poniżanie osoby w Internecie lub za pomocą telefonu	82
25.	żadne z powyższych zachowań	6
26.	nie wiem	0

Źródło: opracowanie własne

Z analizy danych wynika, że zdecydowana większość badanych nie myśli o przemoc domowej w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemoc domowej. Wyniki te ukazują jednomyślność w ocenie wielu różnych form zachowań jako przemoc domowej, zarówno fizycznej, psychicznej, jak i ekonomicznej.

Ankietowani zostali zapytani o skalę problemu przemoc m. in. o to ile znają rodzin, w których obecna jest przemoc?

Wykres nr 3.

Źródło: opracowanie własne

Jak widać ponad połowa respondentów słyszała o takich przypadkach lub zna takie przypadki. Aż 42 % nie zna takich przypadków. Oczywiście jest, że różni ludzie mogą różnie rozumieć pojęcie przemoc, jednakże takie dane zdają się sugerować, że jest to poważny problem w tym obszarze.

Ankietowani zostali następnie zapytani, z którym stwierdzeniem zgadzają się najbardziej? Odpowiedzi kształtowały się następująco:

Tabela nr 14. Stwierdzenia, z którymi zgadzają się najbardziej ankietowani.

Lp.	Odpowiedź	100 %
1	Rodzice mają prawo bić swoje dzieci, jeśli zrobiły coś złego	1
2	Przemoc domowa jest przestępstwem.	33
3	Kłaps jest dopuszczalną metodą wychowawczą.	10
4	Sytuacje w rodzinie najlepiej rozwiązać siłą.	3
5	Jeśli ktoś jest w domu bity, to znaczy że na to zasłużył.	2

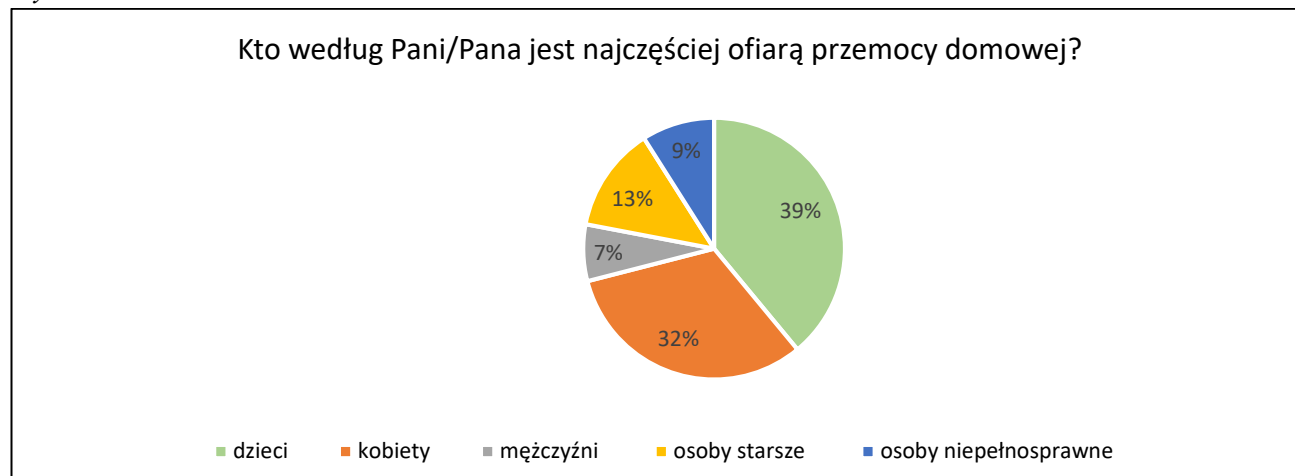
6	Przemoc domową można ukrywać.	3
7	Przemoc domową trzeba zgłaszać odpowiednim służbom.	48

Źródło: opracowanie własne

48 % ankietowanych uważało, że przemoc domową należy zgłaszać odpowiednim służbom, a 33 % wskazywało, że przemoc domowa jest przestępstwem. Aż 10 % badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że klaps jest dopuszczalną metodą wychowawczą. Wyniki badań wskazują na rosnącą świadomość problemu, jakim jest przemoc domowa, ale też, że przemoc domowa postrzegana jest jako naruszenie prawa, co może wpływać na podejście w kwestii karalności i karania sprawców. Postrzeganie klapsa jako dopuszczalnej metody wychowawczej świadczy o różnicach w przekonaniach w kwestii wychowania, związane może być też z tradycyjnym podejściem do wychowania, gdzie stosowanie pewnych form kar było widziane jako normalne.

Respondenci zostali zapytani w dalszej części ankiety: kto według nich jest najczęściej ofiarą przemocy domowej?

Wykres nr 4.

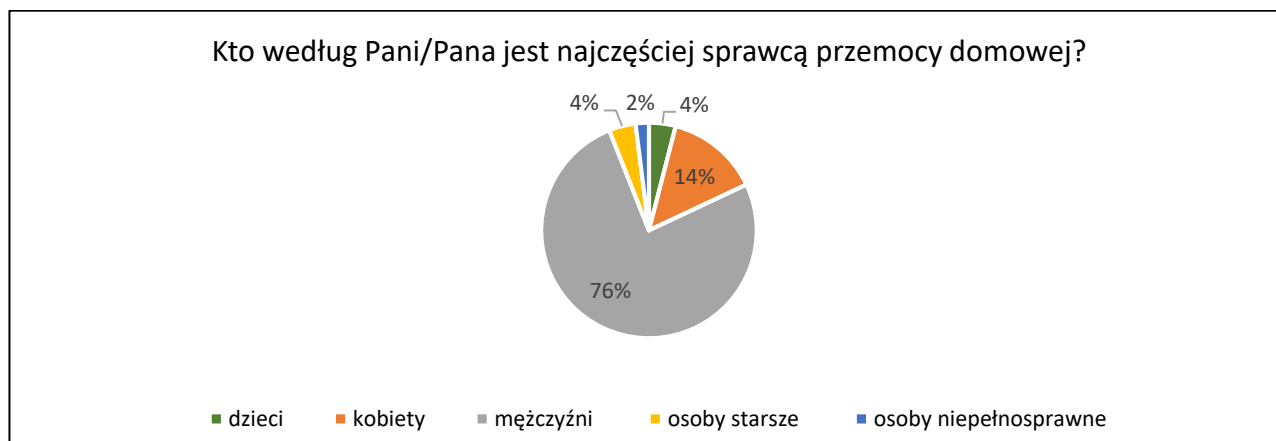

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość respondentów wymieniała dzieci (39 %) i kobiety (32 %) jako główne ofiary przemocy domowej. Wśród innych odpowiedzi 13 % stanowiły osoby starsze i 9 % osoby niepełnosprawne. Nieliczne odpowiedzi 7 % badanych wskazało na mężczyzn. Ogólnie rzecz biorąc, wyniki te mogą sugerować, że ankietowani są bardziej skłonni do identyfikowania dzieci i kobiet jako główne ofiary przemocy domowej, ale istnieje również potrzeba zwiększenia świadomości na temat innych grup, które również mogą być narażone na przemoc w tym kontekście.

Ankietowani zostali zapytani: kto według nich jest najczęściej sprawcą przemocy domowej?

Wykres nr 5.

Źródło: opracowanie własne

Wyniki ankietowe wskazują, że zdecydowana większość respondentów identyfikuje mężczyzn (76 %) jako głównych sprawców przemocy domowej, podczas gdy tylko 14 % wskazuje kobiety. Niewielkie odsetki to osoby starsze (4 %), dzieci (4 %) i osoby niepełnosprawne (2 %). Wyniki te odzwierciedlają powszechne przekonanie, że mężczyźni są częstszymi sprawcami przemocy domowej, choć warto podkreślić, że problem dotyka różne grupy społeczeństwa.

Respondenci zostali zapytani o przyczyny przemocy domowej?

Tabela nr 15. Przyczyny przemocy domowej według badanych.

Lp.	Odpowiedź	100 %
1	Nadużywanie alkoholu i substancji odurzających.	24
2	Trudna sytuacja materialna rodziny (niskie dochody, bezrobocie członków rodziny).	23
3	Brak porozumienia i więzi emocjonalnych między członkami rodziny.	17

4	Nieumiejętność radzenia sobie ze stresem członków rodziny.	16
5	Doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego.	19
6	Inne - zdrada	1

Źródło: opracowanie własne

Wyniki wskazują, że ankietowani widzą związek między przemocą domową, a problemami związanymi z używaniem substancji, trudnościami finansowymi, brakiem porozumienia emocjonalnego, nieumiejętnością radzenia sobie ze stresem oraz wcześniejszymi doświadczeniami rodzinnymi. Jednocześnie istnieje świadomość, że są inne czynniki, takie jak zdrada, które mogą wpływać na przemoc domową.

Respondenci zostali zapytani: w jakich rodzinach najczęściej dochodzi do przemocy domowej?

Tabela nr 16. W jakich rodzinach najczęściej dochodzi do przemocy.

Lp.	Odpowiedź	100 %
1	Dotkniętych ubóstwem.	10
2	Z problemem alkoholowym.	46
3	Wielodzietnych.	6
4	Niepełnych.	1
5	Z osobą niepełnosprawną.	0
6	O wysokim statusie materialnym.	3
7	To bez znaczenia.	34

Źródło: opracowanie własne

Większość ankietowanych zauważyło związek między przemocą i problemem alkoholowym w rodzinie, przy czym istnieje także przekonanie, że przemoc może występować w różnych rodzajach rodzin.

Respondenci zostali zapytani: dlaczego ofiary przemocy nie szukają pomocy u odpowiednich służb/institucji?

Tabela nr 17. Dlaczego ofiary przemocy domowej nie szukają pomocy odpowiednich służb/institucji.

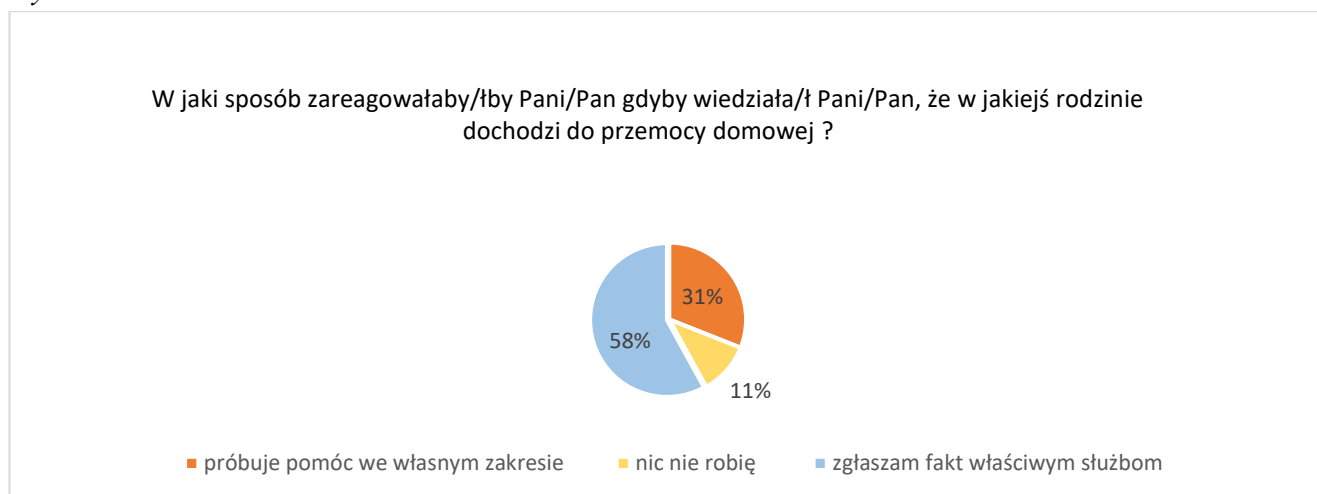
Lp.	Odpowiedź	100 %
1	Ze wstydu.	60
2	Ze strachu przed sprawcą.	51
3	Czują się winne i odpowiedzialne za sytuację.	31
4	Nie znają procedur.	21
5	Są zależne od sprawcy (ekonomicznie, psychicznie).	46
6	Nie wierzą w skuteczność podejmowanych przez nie działań.	30

Źródło: opracowanie własne

Analiza danych wskazuje, że istnieje szereg emocjonalnych, psychologicznych i ekonomicznych przeszkód, które powstrzymują ofiary przemocy domowej przed szukaniem pomocy. Wśród nich wymieniono wstyd, strach, poczucie winy, zależność ekonomiczną czy psychiczną od sprawcy, a także brak wiary w skuteczność działań podejmowanych w celu zmiany sytuacji.

Respondenci zostali zapytani: w jaki sposób by zareagowali, gdyby wiedzieli, że w jakiejś rodzinie dochodzi do przemocy domowej?

Wykres nr 6.

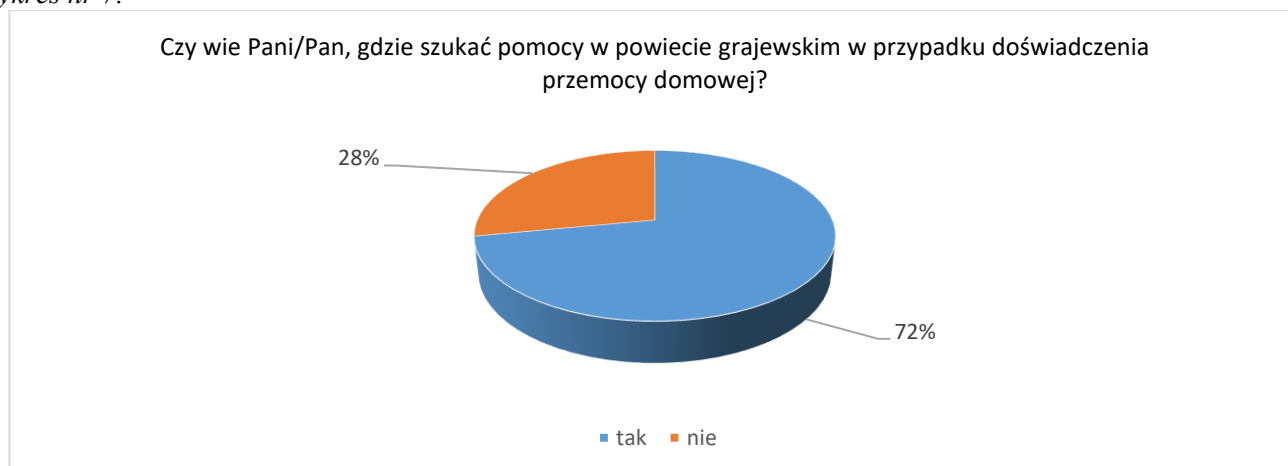
Źródło: opracowanie własne

58 % ankietowanych zgłasza fakt stosowania przemocy domowej właściwym służbom, 31 % podejmuje działania we własnym zakresie, a 11 % „nic nie robi”. Oznacza to, że większość osób badanych reaguje na przemoc, część osób stara się radzić sobie z przemocą bez udziału zewnętrznych instytucji lub organów, być może poprzez poszukiwanie wsparcia wśród rodziny, przyjaciół lub korzystanie z dostępnych zasobów społeczności. A pozostali badani nie podejmują żadnych działań w odpowiedzi na doświadczaną przemoc domową, co może wynikać z

różnych czynników, takich jak: brak świadomości możliwości wsparcia, obawy przed konsekwencjami lub brak dostępu do odpowiednich środków.

Respondenci zostali zapytani: czy wiedzą, gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczania przemocy domowej?

Wykres nr 7.

Źródło: opracowanie własne

Ponad połowa badanych, tj. 72 %, wie, gdzie szukać pomocy w powiecie grajewskim. Oznacza to, że większość respondentów jest świadoma istniejących instytucji, organizacji lub służb, które mogą zapewnić wsparcie w sytuacjach kryzysowych, w tym przemocy domowej. Jednakże, 28 % badanych nie wie, gdzie szukać pomocy. Oznacza to, że istnieje znacząca grupa osób, która może nie być świadoma dostępnych zasobów wsparcia w swoim regionie, co może utrudniać im uzyskanie potrzebnej pomocy w przypadku kryzysowych sytuacji.

Respondenci zostali zapytani: na pomoc jakich organizacji/instytucji może liczyć ofiara przemocy domowej?

Tabela nr 18. Na pomoc jakich organizacji/instytucji, może liczyć ofiara przemocy domowej.

Lp.	Odpowiedź	100 %
1	Policja	92
2	Sąd	37
3	OPS	33
4	PCPR	46
5	Inne jakie?	0

Źródło: opracowanie własne

Wyniki wskazują, że w opinii ankietowanych najważniejszymi instytucjami, które mogą świadczyć pomoc ofiarom przemocy domowej są: Policja, Sąd, OPS i PCPR. To pokazuje zrozumienie roli organów ścigania oraz instytucji społecznych w udzielaniu wsparcia ofiarom.

Respondenci zostali zapytani: na pomoc jakich organizacji/instytucji może liczyć sprawca przemocy domowej?

Tabela nr 19. Na pomoc jakich organizacji/instytucji, może liczyć sprawca przemocy domowej.

Lp.	Odpowiedź	100 %
1	Policja	75
2	Sąd	35
3	OPS	22
4	PCPR	36
5	Inne np. adwokat, psycholog, terapeuta	6

Źródło: opracowanie własne

Wyniki wskazują, że zdaniem respondentów sprawcy przemocy domowej również mogą szukać pomocy u organów ścigania (policja, sąd) oraz instytucji społecznych (OPS, PCPR). Ponadto, istnieje świadomość możliwości uzyskania wsparcia od profesjonalistów, takich jak adwokat, psycholog czy terapeuta.

Respondenci zostali zapytani: jak oceniają skuteczność działań podejmowanych przez właściwe ku temu służby w zakresie walki z przemocą domową?

Tabela nr 20. Ocena skuteczności działań podejmowanych przez właściwe służby w zakresie walki z przemocą domową.

Lp.	Odpowiedź	100 %
1	Bardzo źle	16
2	Źle	13

3	Dostatecznie	28
4	Dobrze	18
5	Bardzo dobrze	2
6	Nie mam zdania	23

Źródło: opracowanie własne

Wyniki pokazują, że istnieje zróżnicowane spojrzenie na skuteczność działań służb w zakresie walki z przemocą domową. Mimo, że część respondentów ocenia skuteczność pozytywnie, istnieje także grupa osób, która wyraża niezadowolenie lub wątpliwości w tej kwestii. Może być to rezultatem różnorodnych doświadczeń oraz postrzegania efektywności podejmowanych działań.

Respondenci zostali zapytani: jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zakresie walki z przemocą domową?

Tabela nr 21. Najskuteczniejsze działania w zakresie walki z przemocą domową.

Lp.	Odpowiedź	100 %
1	Zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego.	54
2	Organizowanie akcji społecznych.	28
3	Tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy ofiarom przemocy.	53
4	Leczenie uzależnień.	50
5	Izolowanie osób stosujących przemoc.	54
6	Tworzenie mieszkań chronionych.	35
7	Inne jakie?	0

Źródło: opracowanie własne

Wyniki wskazują, że zdaniem respondentów skuteczne działania powinny obejmować zarówno wsparcie dla ofiar przemocy (poradnictwo, placówki specjalizujące się w pomocy, mieszkania chronione), jak i działania skierowane na leczenie uzależnień oraz izolację osób stosujących przemoc. Ponadto, część respondentów widzi skuteczność w organizowaniu akcji społecznych.

Powyższe dane wskazują, że na terenie powiatu grajewskiego m.in.:

- występuje tendencja wzrostowa liczby osób dotkniętych przemocą domową,
- występuje wzrost udziału procentowego liczby krzywdzonych dzieci w ogólnej liczbie osób dotkniętych przemocą domową,
- spośród rodzajów przemocy w rodzinie najczęściej występuje przemoc psychiczna, następnie przemoc fizyczna i inne rodzaje zachowań np. przemoc ekonomiczna oraz najrzadziej przemoc seksualna,
- przemoc domową zdecydowanie częściej stosują mężczyźni,
- najczęściej przemocy domowej doznają kobiety i dzieci, ale w niewielkim stopniu wzrasta liczba mężczyzn doznających przemocy,
- nadal jest zapotrzebowanie wśród osób dotkniętych przemocą na poradnictwo socjalne, psychologiczne, prawne,
- spadła liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny,
- wzrosła liczba działań sprawdzających i postępowań dotyczących przemocy domowej oraz liczba nakazów i zakazów w celu ochrony ofiar wobec osób stosujących przemoc domową,
- spadła liczba orzeczeń w sprawach w związku z przemocą domową,
- spadła liczba osób stosujących przemoc domową objętych programami korekcyjno – edukacyjnymi,
- występuje wzrost liczby przeszkolonych osób - przedstawicieli instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

Najważniejsze wnioski wynikające z analizy ankiet dotyczących stanu wiedzy mieszkańców powiatu grajewskiego na temat przemocy domowej:

- mieszkańcy nie myślą o przemoc w sposób stereotypowy i potrafią zidentyfikować zachowania świadczące o występowaniu przemocy domowej,
- przemoc domowa nadal jest poważnym problemem,
- mieszkańcy mają świadomość problemu, jakim jest przemoc i postrzegają ją też jako naruszenie prawa,
- „klaps” nadal postrzegany jest jako dopuszczalna forma karania,
- najczęściej ofiarami przemocy domowej są dzieci i kobiety,
- najczęściej sprawcami przemocy są mężczyźni,
- przemoc wiąże się z problemami związanymi z używaniem substancji, trudnościami finansowymi, brakiem porozumienia emocjonalnego, nieumiejętnością radzenia sobie ze stresem oraz doświadczeniami rodzinnymi,
- istnieje szereg przeszkód, które powstrzymują ofiary przemocy domowej przed szukaniem pomocy,
- większość mieszkańców reaguje na przemoc, część osób stara się radzić sobie z przemocą bez udziału zewnętrznych instytucji lub organów, ale też spory odsetek osób nadal nie reaguje na przemoc,
- mieszkańcy wiedzą, gdzie szukać pomocy w powiecie grajewskim w przypadku doświadczania przemocy, rozumieją rolę organów ścigania oraz instytucji społecznych w udzielaniu wsparcia ofiarom przemocy,
- istnieje zróżnicowane spojrzenie na skuteczność służb w zakresie walki z przemocą domową,

- mieszkańcy wskazują, że skuteczne działania powinny obejmować zarówno wsparcie dla ofiar przemocy (poradnictwo, placówki specjalizujące się w pomocy, mieszkania chronione), jak i działania skierowane na leczenie uzależnień oraz izolację osób stosujących przemoc. Ponadto, część osób widzi skuteczność w organizowaniu akcji społecznych.

IV. Cele, założenia oraz adresaci Programu

W niniejszym dokumencie zawarte zostały strategiczne obszary działania określonych jednostek oraz cele, których realizacja ma za zadanie przeciwdziałanie przemocy domowej. Realizacja założonych celów jest uwarunkowana stopniem zaangażowania poszczególnych podmiotów, biorących udział w realizacji Programu.

1. Cel główny Programu:

Zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz ograniczenie przyczyn i skutków stosowania przemocy w powiecie grajewskim.

2. Cele szczegółowe:

- 1) zwiększenie działań profilaktycznych poprzez podniesienie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów w zakresie zjawiska przemocy domowej;
  - 2) zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla osób doznających przemocy;
  - 3) zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec osób stosujących przemoc domową;
  - 4) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności usług.
3. Dążąc do zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, aby zrealizować cele ustawowe, w tym cele zawarte w Programie, określone zostały obszary oraz kierunki działań, a także grupy adresatów Programu:
- 1) profilaktyka i edukacja społeczna – obszar ten kierowany jest do ogółu społeczeństwa, zwłaszcza do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową;
  - 2) ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej – obszar ten kierowany jest do osób doznających przemocy domowej;
  - 3) oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową – obszar ten kierowany jest do osób stosujących przemoc domową, jak również do służb i podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową;
  - 4) podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej - obszar ten kierowany jest do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

V. Harmonogram realizacji działań

Lp.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Termin realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
Cel 1. Zwiększenie działań profilaktycznych poprzez podniesienie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów w zakresie zjawiska przemocy domowej.					
1.	Diagnoza zjawiska przemocy domowej na obszarze powiatu grajewskiego.	Gromadzenie danych na temat skali zjawiska przemocy domowej.	PCPR we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	2024-2028 I kwartał każdego roku kalendarzowego	Liczba opracowanych diagnoz.
2.	Prowadzenie działań profilaktycznych oraz informacyjno-edukacyjnych z zakresu przemocy.	Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą domową.	PCPR we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej (MOPS/GOPS, Zespoły Interdyscyplinarne, Komenda Powiatowa Policji, Zespół	2024-2028 na bieżąco	1. Liczba zrealizowanych programów. 2. Liczba uczestników programów.

			Kuratorskiej Służby Sądowej, Sąd, Prokuratura, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe).		
3.	Edukacja środowiska lokalnego na temat przemocy i jej skutków	1. Przygotowanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym.	PCPR we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	2024-2028 na bieżąco	Liczba przygotowanych materiałów informacyjnych.
		2. Uczestnictwo w lokalnych kampaniach społecznych, które: - opisują mechanizmy przemocy domowej oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość, - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci, - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy domowej, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencje wobec osób stosujących przemoc.	PCPR we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej (MOPS/GOPS, Zespoły Interdyscyplinarne, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Sąd, Prokuratura, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe).	2024-2028 na bieżąco	Liczba lokalnych kampanii społecznych.
		3. Współpraca z organami samorządu terytorialnego, z kościołami i związkami wyznaniowymi na terenie powiatu grajewskiego w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach działań edukacyjnych prowadzonych przez kościoły i związki wyznaniowe.	PCPR, kościoły i organizacje pozarządowe	2024-2028 na bieżąco	Liczba podjętych inicjatyw.
Cel.2. Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla osób doznających przemocy.					

1.	Zapewnienie schronienia osobom dotkniętym przemocą domową w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej.	Zawarcie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego prowadzącymi Ośrodki Interwencji Kryzysowej oraz Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla ofiar przemocy domowej.	PCPR	2024-2028 I kwartał każdego roku kalendarzowego	Liczba osób skierowanych do placówek.
		Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.	PCPR, OPS, Komenda Powiatowa Policji	2024-2028 w miarę potrzeb	Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą domową.
		Przekazanie Policji danych teleadresowych podmiotów udzielających wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie tj. specjalistycznych ośrodkach wsparcia i innych placówkach.	PCPR	2024-2028 w miarę potrzeb	Liczba przekazanych informatorów.
2.	Zapewnienie pomocy psychologicznej i prawnej osobom dotkniętym przemocą domową.	Bezpłatne poradnictwo psychologiczne i prawne.	PCPR	2024-2028 cyklicznie raz w tygodniu	Liczba osób objętych pomocą.
3.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.	Rozpowszechnianie informacji w formie plakatów, ulotek, a także publikowanie na stronach internetowych Starostwa Powiatowego w Grajewie oraz PCPR. Organizowanie spotkań informacyjnych, konferencji z udziałem instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	PCPR we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	2024-2028 w miarę potrzeb	1. Liczba rozpowszechnionych informacji. 2. Liczba spotkań informacyjnych.
4.	Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy.	Monitorowanie sytuacji osób dotkniętych zjawiskiem przemocy, którym udzielono pomocy.	PCPR we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej (MOPS/GOPS, Zespoły Interdyscyplinarne, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,	2024-2028 po 6 miesiącach od udzielenia wsparcia.	Liczba osób dotkniętych zjawiskiem przemocy, poddanych różnym formom pomocy.

			Sąd, Prokuratura, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe)		
Cel 3. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec osób stosujących przemoc domową.					
1.	Wykorzystanie procedur określonych w przepisach prawnych o przeciwdziałaniu przemocy domowej.	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.	PCPR we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy	2024-2028 na bieżąco	Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”
2.	Prezentacja ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.	Przesyłanie zaktualizowanych informatorów właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantowi powiatowemu policji, komendantowi oddziału Żandarmerii Wojskowej oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom.	PCPR	2024-2028 do dnia 30 stycznia i do dnia 15 lipca każdego roku	1. Coroczne aktualizowanie na stronach internetowych Starostwa Powiatowego w Grajewie oraz PCPR bazy teleadresowej. 2. Liczba informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych.
		Przekazanie Policji danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne lub programy psychologiczno-terapeutyczne.	PCPR	2024-2028 w miarę potrzeb	Liczba przekazanych informatorów.
3.	Ograniczenie zjawiska przemocy domowej poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne na osoby stosujące przemoc.	Realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.	PCPR	2024-2028 przynajmniej raz w roku	Liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych .
		Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc domową w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych.	PCPR	2024-2028 w trakcie trwania programu	1. Liczba uczestników. 2. Liczba osób, które ukończyły program.
		Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc domową poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres	PCPR	2024-2028 w okresie od 3 do 36 miesięcy po zakończeniu cyklu oddziaływań.	Liczba osób stosujących przemoc domową, które po ukończeniu programu powróciły do

		3 lat po ukończeniu programu			zachowań przemocowych.
		Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.	PCPR	2024-2028 w miarę potrzeb	1. Liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową. 2. Liczba uczestników. 3. Liczba osób, które ukończyły program.
		Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,	PCPR	2024-2028 na bieżąco	Liczba osób stosujących przemoc domową, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań przemocowych.
		Wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach: korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową i psychologiczno – terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową oraz o ich ukończeniu.	PCPR	2024-2028 na bieżąco	Liczba wydanych zaświadczeń o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programach i o ich ukończeniu.
Cel 4. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności usług.					
1.	Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	Udzielanie wsparcia osobom pracującym bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą domową i z osobami stosującymi przemoc w formie m.in. szkoleń, poradnictwa, konferencji.	PCPR	2024-2028 w miarę potrzeb	Liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa, wsparcia psychologicznego, biorących udział w szkoleniach i konferencjach.

Kierunki działań zawarte w poszczególnych obszarach mogą zostać rozszerzone o dodatkowe zadania w zależności od monitorowania potrzeb mieszkańców powiatu grajewskiego oraz środków finansowych.

VI. Prognozowane efekty realizowanych działań

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

- 1) wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej;
- 3) usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w tym:
  - a) udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy domowej oraz osobom stosującym przemoc,
  - b) spadek liczby osób i rodzin doznających przemocy,

- c) zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy;
- 4) podniesienie jakości udzielanej pomocy, w tym:
  - a) podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
  - b) podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową;
  - 5) zacieśnienie współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

VII. Źródła finansowania Programu

Działania zawarte w Programie będą finansowane ze środków własnych powiatu, środków budżetu państwa oraz dotacji celowych – środków pozabudżetowych pozyskiwanych z różnych programów.

VIII. Monitoring i sprawozdawczość

Ewaluacja i monitoring Programu odbywać się będą na podstawie sporządzonej sprawozdawczości z wykonywanych zadań oraz analizy zebranych informacji na temat realizacji działań ujętych w Programie. Co roku w ramach sprawozdania ze swojej działalności PCPR będzie przekazywało Zarządowi Powiatu Grajewskiego i Radzie Powiatu Grajewskiego ocenę realizacji Programu.

Program ma charakter otwarty i „elastyczny” tzn. może podlegać okresowym weryfikacjom i modyfikacjom związanym ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, rozwojem procesów społecznych i potrzebami w tym zakresie, a także z wymogami prawa.